

Förslag till viss avdragsrätt för kostnader för arbetskläder m m

Frågan om avdrag för kostnader för arbetskläder m m har vid ett flertal tillfällen behandlats i riksdagen. I anledning av motioner i frågan, där motionärerna var från samtliga riksdagspartier, uttalade skatteutskottet (SkU 1973:17) att det kunde ifrågasättas om inte den, som på grund av arbetets art haft en onormal förslitning av arbets- och skyddskläder och själv måst stå för kostnaden härför, borde medges avdrag för dessa merutgifter vid taxeringen. Riksskatteverket (RSV) har i november 1973 till finansdepartementet överlämnat en inom verkets rättsavdelning upprättad promemoria med förslag till viss avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för kostnader för arbetskläder m. m. Promemorian avser att tillgodose det syfte, som uttalas i skatteutskottets betänkande.

I promemorian redogörs för gällande rätt både vad avser författningsbestämmelser jämte anvisningar och praxis. För att få en så klar bild som möjligt av frågekomplexet redovisas även institutet förmån av mindre värde.

Rättspraxis visar att avdrag inte medges för kostnader för skydds- och arbetskläder. I de fall regeringsrätten medgivit avdrag var omständigheterna så speciella att man generellt kan påstå att avdrag inte medges för nämnda kostnader. Vad beträffar förmån av mindre värde gäller att skattskyldighet inte föreligger för förmånsvärdet av från arbetsgivaren erhållna fria skydds- och överdragskläder. Erhåller skattskyldig i stället kontant bidrag för att själv köpa skydds- och överdragskläder beskattas bidraget och avdrag medges inte för kostnaden.

RSV har vid sina överväganden funnit, att nuvarande regler sådana de kommit till uttryck i rättspraxis inte ger ett tillfredsställande resultat och att en uppmjukning av reglerna därför är önskvärd. Det bör dock inte komma ifråga att genom lagstiftning göra något mera väsentligt avsteg från hittillsvarande praxis.

Vid sina allmänna överväganden har verket funnit att den tilltänkta lagstiftningen nödvändiggör en gränsdragning mellan avdragsgilla kostnader för arbetskläder och icke avdragsgilla levnadskostnader. Vidare måste avdragsrätten bestämmas under hänsynstagande till den inbesparing av levnadskostnader som användandet av arbetskläder medför. Avdrag för kostnad för inköp av kostym, klänning o dyl skall inte medges, ej ens om det görs sannolikt att kostnaden har visst samband med den skattskyldiges förvärvsarbete. För dem som använder uniform i arbetet, t ex militärer, restaurangpersonal, väktare, poliser, buss- och järnvägspersonal, får uniformen anses ersätta personlig klädsel. Avdrag för kostnad för uniform bör således inte medges. Avdrag bör ej heller medges arbetstagare som i sitt förvärvsarbete ersätter sin vanliga klädsel med någon typ av ersättningsklädsel, t ex sjukvårdspersonal, lagerarbetare m fl. En ytterligare grupp som bör ligga utanför en ev lagstiftning är skådespelare, musiker och andra artister eftersom nuvarande praxis här synes fungera tillfredsställande.

RSV har funnit att avdragsrätten måste grundas på grova schabloniseringar och att avdragsbeloppen måste fastställas centralt för att frågan skall kunna hanteras av skattemyndigheterna. Enligt RSVs uppfattning skall principen vara att endast merkostnaden i förhållande till antagna normala klädkostnader skall vara avdragsgill. Av praktiska skäl är det dessutom nödvändigt att begränsa avdragsrätten till att avse väsentliga merkostnader. Vid beräkning av schablonbelopp för vad som skall anses utgöra väsentlig merkostnad för vissa yrkesutövare måste ett flertal faktorer beaktas. Sådan merkostnad uppkommer när arbetskläderna ofta förstörs, t ex på grund av sönderbränning vid svetsning under svåra förhållanden eller vid arbete med asfalt eller tjära. Så kan också vara förhållandet när arbetskläderna utsätts för stort slitage antingen genom mekanisk nötning eller på grund av ofta återkommande tvättning därför att kläderna ideligen smutsas.

Enligt RSVs mening måste en målsättning vara att skattereglerna bli skall vara utformade så att största möjliga enkelhet uppnås i taxeringsarbetet.

En lagstiftning bör i första hand reglera frågan om avdrag för kostnader för personlig skyddsutrustning och vad som kan kallas skyddskläder. Med personlig skyddsutrustning bör enligt RSVs mening förstås i huvudsak sådan utrustning som används för att åstadkomma erforderligt skydd mot sådana på arbetsplatser förekommande faktorer, som kan innebära fara för ohälsa eller olycksfall. Kläder och annan personlig utrustning till skydd mot blåst, kyla, värme eller väta, i den mån dessa faktorer är direkt hänförliga till naturliga klimatförhållanden, bör däremot inte falla under begreppet skyddsutrustning. Som exempel på skyddsutrustning i den mening som avses nämns hjälm, skyddsglasögon, hörselskydd, andningsskydd och skodon med stålhatta. Personlig skyddsutrustning hänförs till sådana persedlar, som kan jämföras med arbetsredskap.

I arbetslivet förekommer klädespersedlar, som inte kan jämföras med arbetsredskap men som ändå får anses vara anskaffade direkt med anledning av förvärvsverksamheten. RSV föreslår att fullt avdrag medges för kostnaden för sådana persedlar i de fall användandet av persedlarna endast kan anses medföra en ringa inbesparing av levnadskostnader. Sådana kläder kallas skyddskläder. Med skyddskläder bör enligt RSV:s mening i beskattningshänseende förstås i huvudsak sådana kläder, som har särskilda skyddsegenskaper mot frätande ämnen, väta, värme, kyla o dyl. Härav följer t ex att vanliga skyddsrockar och arbetsoveraller inte är att hänföra till skyddskläder. Med väta, värme och kyla avses inte sådant som är betingat av naturliga klimatiska förhållanden utan endast andra omständigheter som ingår i arbetsplatsens miljö. Fiskare och gruvarbetare, bör dock kunna medges avdrag för kostnader för exempelvis inköp av oljekläder. Skattskyldiga, som arbetar i kylhus och liknande, bör kunna medges avdrag för kostnad för kläder som skyddar mot kyla, såsom päls, varma skodon, handskar m m i de fall dessa klädespersedlar kan antas ha inköpts för att så gott som uteslutande användas i förvärvsarbetet. Definitionerna innebär en snäv avgränsning av avdragsrätten och de praktiska komplikationerna för skattemyndigheterna torde inte bli särskilt framträdande.

För att tillgodose de syften som SkU velat främja i sitt förut nämnda betänkande föreslår RSV att skattskyldiga med arbetsuppgifter som medför särskilt stor förslitning av sådana arbetskläder, som inte kan hänföras till skyddskläder, skall medges ett schablonmässigt avdrag för merkostnader för sådana kläder. Vid avdragets bestämmande skall beaktas såväl kostnaderna för anskaffning som kostnaden för underhåll och rengöring av kläderna. Det bör ankomma på RSV att för arbetstagare i olika yrkesgrupper fastställa schablonbelopp för merkostnaderna. Genom en sådan utformning nås den från administrativ synpunkt nödvändiga effekten att vad RSV beslutat får karaktär av föreskrifter och blir bindande vid taxeringen. När det gäller att bestämma normalkostnad föreslås att genomsnittskostnad för arbetstagare i allmänhet bör vara riktpunkt. De schablonavdrag RSV fastställer förutsätts vara årsbelopp som reduceras om anställningen inte omfattat helt år eller den avsett deltid.

För skattskyldig som tillhör av RSV angiven yrkesgrupp medges avdrag enligt schablon utan utredning om faktiska kostnader. Upprättande av en förteckning över de yrkesgrupper, som skall anses ha väsentlig merkostnad för arbetskläder, innebär i princip att skattskyldiga hänförliga till yrkesgrupper som inte finns upptagna i RSVs förteckning skall anses ha normala kostnader för arbetskläder. Förteckningen bör upprättas efter samråd med berörda arbetsmarknadsparter.

Eftersom det är svårt att på ett uttömmande sätt ange vilka yrkesgrupper som skall anses ha merkostnader för arbetskläder och man också måste räkna med förekomsten av udda fall, föreslås att skattskyldig, som inte är direkt hänförlig till någon av RSV angiven yrkesgrupp men som på grund av sina arbetsuppgifter haft väsentliga merkostnader för arbetskläder, bör ha rätt till individuell prövning av avdragsfrågan i samband med taxeringen. Vid denna prövning bör avdrag medges endast när det klart framgår, att kostnaderna för arbetskläder överstigit vad arbetstagare inom liknande yrken normalt åsamkas. För att få avdrag bör sådan skattskyldig i deklARATIONEN närmare redogöra för de arbetsuppgifter han haft under året och uppge sin totala kostnad för arbetskläder. Taxeringsnämnden har att med ledning av de lämnade uppgifterna ta ställning till om den skattskyldige kan anses ha haft väsentlig merkostnad för arbetskläder. Det ligger i sakens natur att kraven på bevisning i fråga om faktiskt havda kostnader inte får ställas höga. Finner taxeringsnämnden att den skattskyldige kan antas ha haft väsentlig merkostnad för arbetskläder återstår att bestämma avdragets storlek. Med utgångspunkt från den skattskyldiges uppgift om arbetsuppgifter bör en jämförelse ske med de yrkesgrupper som finns i RSVs förteckning och avdrag medges högst med det belopp som bestämts som schablon för närmast jämförbara grupp. Högre avdrag än vad RSV fastställt för den yrkesgrupp som har den högsta förslitningen bör inte förekomma i något fall.

Stadgandet i punkt 2 av anvisningarna till 32 § KL "Till skattepliktig intäkt räknas jämväl beklädnadsförmån eller ersättning därför..." liksom systemet med förmån av mindre värde bibehålls oförändrade. Detta innebär bl a att förmånen av fria överdrags- och skyddskläder liksom hittills inte anses skattepliktig.

Enligt förslaget skall den nya lagen tillämpas första gången vid 1975 års taxering.

L. W. H,